

Újabb adalékok Dacia felíratlanához.

(V. és befejező közlemény.)

C. L á m p a b é l y e g e k .

I. *Apulum.*

1. Ez érdekes bélyeget: **OPTATI**

a nagy-szebeni m. kir. áll. főgymnasium gyűjteményének Kronberg volt szászvárosi pénzügyőri tisztviselő adományozta volt. Tekintettel arra, hogy Szászváros egész a legújabb időkig a gyulafehérvári pénzügyőri biztosság kerületébe tartozott, minden lehetőség szerint onnan szerezhette adományozója is. Idáig 1. Apulumból ismertük a nagyenyedi ev. ref. collegium tulajdonában általam talált töredékes példányról (Archaeol. epigr. Mittheilungen IX. p. 245. n. 2. (o) P T (a) T I). 2. Veczelről a dévai muzeumba szerzett példányról ismertette Torma Károly (Archeol. epigr. Mittheilungen XII. p. 239. n. 2.). 3. Zalatna mellől a Korábia hegy bányász temetőjében rendezett ásatásaimból mutattam be. (Erdélyi Muzeum V. 1888. p. 251. és Arch. epigr. Mittheilungen XI. p. 239. n. 2.)

2. *Dobál Mihály* szászvárosi tiszti ügyész ajándékából a balázsfalvi görög kath. főgymnasium tulajdonában levő lámpán:

CASSI

Idáig csupán Veczelről (Micia) bírta a kolozsvári muzeum (Torma K. Archaeol. epigr. Mittheilungen III. p. 112. n. 3. C. I. LIII. 1634. n. 5. Supplementum 1489. lapja. 8076. 8.)

3. Ugyancsak a balázsfalvi gör. kath. gymnasium tulajdonában találtam ezt az ismeretes italiai lámpa gyár-jegyet

FORTIS

Ez is Apulumból juthatott oda az első erdélyi vasút építésekor, mint a téglabélyegek. C. I. LIII. 1634. n. 7. ismertetve. *a)* Maros-Portus, *b)* ugyanonnan a kolozsvári muzeumban, *c)* Alsó-Ilosváról u. ott (Torma Arch. epigr. Mith. III. p. 121. n. 7.) *d)* Mojgrad (Porolissum Szikszay Lajos néhai alispánnál Zilahon.) *e)* Torda, kolozsvári muzeumban (Torma Arch. epigr. Mitth. III. p. 121. n. 8.) *f)* Sz.-Udvarhely (segesvári ág. ev. gymnasiumnál), *g)* Várhely (a lugosi gör. kath. püspöknél Torma Arch. epigr. Mitth. VI. p. 145. n. 33.), *h)* Veczel, kolozsvári muzeumban Torma Károly Arch. epigr. Mitth. III. 121. n. 9. *i)* Turnu Severin (bucuresti muzeum), *k)* Apulum, sepsiszentgyörgyi muzeumban Téglás G. Erd. Muzeum 1888. V. 250 lapján, *l)* Berve (szászvárosi muzeum Téglás G. u. ott 252 lap, *m)* Apulum (nagyszebeni muzeum).

4.

V I V A N

V A R V(alerius) Januar(ius)?

Hasonlót látott volt 1847 nyarán Neugebauer Déván keméndi Várad Ádám gyűjteményében alkalmasint *Miciából* (Dacien 45 lapján). Ezt közölték Aekner Müller (Die römischen Inschriften n. 191.) C. I. LIII. 260 lapja 1634. n. 10 alatt. Ismeretes még Potaisáról (Torda) a kolozsvári muzeumban levő példányról.

5. Nyíregyháza a dr. Józsa Andor tiszti főorvos buzgalmából létesített *szabolcsmegyei muzeumban*, valószínűleg *Dacia* és pedig *Apulum* (Gyulaféhérvár) területéről

C R E S C E

S

Cresce(u)s: Főleg Pannonia területéről gyakran szerepel ez a gyári bélyeg. Ugy látszik a belföldön Pannoniában ép úgy, mint Dacia-ban erősen utánozták, mert a nemzeti muzeumban Savaria (Szombathely), Aquincum (Ó-Buda), Brigetio (Szöny, Komárom) szerzett bélyegek között több utánzat mutatkozik sőt nyomtató formáját (CRESCES) is bírja e muzeum.¹

¹ Torma Károly Téglabélyegek, edény s téglakarczolatok, lámpabélyegek s lámpaformák. Archaeologiai Értesítő Új folyam II. 1882. kötet 207—230 lap és 2883. évf. 1—72 l.

6. Romer Floris XXVI. jegyzőkönyvében megörökített méceses-bélyeg, melyet Váradján, Gyulafehérvár mellett, *Sándor Miklósnál* látott Romer

APOLI AVST

II. *Zalatna = Ampelum.*

7. *Bányaméceses*, — jelenleg dr. *Szontagh Adolf* bányamű-orvos gyűjteményében

FORTIS

C. I. L. III. 1634. n. 7. Supplementum 8076. 16. a. m. Az ismeretes itáliai gyáros bélyege először jelentkezik *Ampelumból*. A közelben Gyulafehérvár, Veezel, Maros-Németi (*Micia*) Torda, Berve (*Blauroth*) stb. szolgáltatták.

III. *Nagy-Almás* Hunyadmegye algyógyi járásában.

8. A Zalatnával szomszédos *Nagy-Almás Czuczumán* hegyén találta *Trif Péter s Hesky* volt nagyalmási bányagazgató gyűjteményében láttam 1900 októberben

OCTAVI

Anyaga jól iszapolt piros agyag, hossza 8, szélessége 5:5 cm. Itáliai gyártmány. Alsó-Ilosvárol Torma Károly ásatta ki egy töredékes párját s ajándékozta a kolozsvári Erdélyi Muzeumnak. Torma K. Archeologisch epigraphische Mittheilungen III. 121 n. 10. közölte. Bucarestben Popazoglu gyűjteményében is van egy ép példány. (Corp. I. Latin. III. Supplementum 1440. lap 8076. 25 a és h.)

IV. *Verespatak.* (Alsófejmegye verespatak-abrudbányai járásában.)

Alburnus maior, Vicus Perustarum C. I. L. III. p. 213. XX. Suppl. XXV.

9. *Bányaméceses Alburnus maior*, vagyis a mai Verespatak (Abrudbánya mellett) határába eső *Gauri* nevű régi római bányából Borbély Sámuel ny. székely-keresztúri áll. tanítóképezdei igazgató gyűjteményében. 1890. évi szerzemény.

CODES

V. *Zsidovin = Berzovia.*

10. Csinos vörösre égetett méceses Bánya-Bogsánban Diaconovics Adrian építész-mérnöknel a ki buzgó régész és gyűjtő, és szíves vala nekem gyűjteményeit megmutatni, sőt Berzovia castrumához is elkísérve, 1895-ben több érdekes észleletet beszélhettünk együtt meg. A méceses bélyege következő:

F O R T I S

VI. *Délmagyarországi történelmi régészeti társulat
Temesvári muzeumában.*

11. Orsováról Hoffmann Mihály ajándékából egy csinos méceses talpan

I E G I D I

12. Ismeretlen lelőhelyről a 6. számúra emlékeztető daciai származású bélyeg:

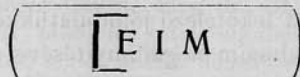
C R E S C E

Bélyegtelen lámpa:

1. *Orsova*. Mala völgyből egyszerű helyi készítménynek látszó méceses.

2. *Bogsánbánya* és *Dognácska* közt a Craeu cu Aur hegyen feltárt de már elhagyott római vágatból egy csinos, felül az égő nyilat körül sugárkéve alakú barázdával ékített méceses. *Radl Gusztáv* bogsáni bányamérnök ajándékából jutott oda ez az érdekes bányász archaeologiai reliquia.

D. Edénybélyeg.

1. *Várhely (Sarmizegetusa).*

F. Monogramm bronzból.

Aquae = Kőboldogfalva.

Az Aquaehez (Kis-Kalán) tartozó s a Sztrigyen túl a hegy oldalon fekvő Kőboldogfalváról egy S alaku fibulát szereztem muzeumunknak. Alakja ilyen :

Az S két végét kötötte össze a tövis, úgy, hogy ezekhez oda volt erősítve s a másikba akasztódott.

* * *

Ime ezekben adhatom az utóbbi tíz esztendő alatt, vagyis 1890-től 1900-ig Dacia különböző területén folytatott útazásaim felíráti eredményét. Azt hiszem nem vala felesleges az egybeállítás fáradságos munkája, mert ki tudja meddig várat még magára Dacia külön felíráttára, az a *Corpus*, melyhez az anyagot boldogult Torma Károly mesterem annyi reménykedéssel, előszeretettel gyűjtögeté, mely készlete, fájdalom, a hazai határokon túl idegenben várja a méltó vállalkozót. Addig az én Adalékaim némi segítségül szolgálhatnak az érdeklődőknek és sok részben pótolhatják a hazai közönségre kevésbé hozzáférhető s pótköteteivel csak nagy időközökben és lassan kiegészülhető *Corpus* is, főleg most, mikor a daciai felírátkészlet befogadására a megszünt bécsi *Archaeologisch epigraphische Mittheilungen* sem áll rendelkezésre. A csoportosításból kitetszőleg 41 felírat, 104 téglabélyeg, 12 lámpabélyeg, 1 edénybélyeg és 1 bronzmonogramm járult az előző közleményekkel Dacia adattárához s már ezekből is sok becses vonatkozás egészíti ki a rómaiak daciai uralmának másfélszázados történetét. De a mi a laikus közönség előtt még becsesebb lehet, ez új lelőhelyekkel sikerült nagy részben kikerekítenünk a rómaiak Daciajának helyrajzi arculatát olyannyira, hogy ma már a hadállások részletes és rendszeres feldolgozására gondolhatunk.

Vajha erre is kedvezne az a *Bonus Eventus*, melynek a régészet legtöbbet köszönhet s kellő időt és erőt nyerhetnék ennek a nagy feladatnak megoldásához is!

Végül fogadják mindnyájan hálás köszönetemet a kik annyiféle alakban megnyilatkoztak lekötelező jóindulatukkal, tanulmányaim, de különösen utazási fáradalmaim megkönnyítésével segítségemre valának!

Déva, 1902. ápril hó 6.

TÉGLÁS GÁBOR.